Dwutygodnik
Goniec Apteczny

Nr 57/2022(03)
12 czerwca

ISSN 2719-4159

TEMAT NUMERU

Sposoby na nadmierną potliwość

5

8 | RÓŻNICE W KOMPETENCJACH FARMACEUTÓW I TECHNIKÓW

18 | LEKI NAJCZĘŚCIEJ WYWOŁUJĄCE FOTODERMATOZY PO PODANIU DOUSTNYM

WYDAWCA
3PG knowledge delivered.

REDAKCJA
ul. Lipowa 3/216-217
Kraków 30-702
redakcja@goniecapteczny.pl

REKLAMA
reklama@goniecapteczny.pl

Niniejsza publikacja przeznaczona jest dla osób uprawnionych do wystawiania recept oraz osób prowadzących obrót produktami leczniczymi w rozumieniu przepisów ustawy Prawo farmaceutyczne z dnia 6 września 2001 r. z późniejszymi zmianami.

Spis treści

AKTUALNOŚCI | 3

WIEDZA PRODUKTOWA | 5

Przegląd preparatów na nadmierną potliwość | 5
MGR FARM. JAKUB DEREŃ

PRAWO I REALIZACJA RECEPT | 8

Różnice w kompetencjach farmaceutów i techników | 8
MGR FARM. ROBERT RADZISZEWSKI

ODPOWIEDZI NA PYTANIA CZYTELNIKÓW | 13

Czy można sporządzić inhalacje z kromoglikanem z kropli ocznych? | 13
MGR FARM. KONRAD TUSZYŃSKI

Czy można zrealizować receptę, na której zapisano niezarejestrowaną dawkę leku? | 15
MGR FARM. PATRYCJA CIEŚLIK

HUMOR APTEKARSKI | 16

POMOCE I ŚCIĄGI APTECZNE | 18

Leki najczęściej wywołujące fotodermatozy po podaniu doustnym | 18

DLA NAJMŁODSZYCH PACJENTÓW | 19

Kolorowanka | 19

NOTATKA Z PODRĘCZNIKA | 20

Ochrona przed promieniowaniem słonecznym | 20

Przegląd preparatów na nadmierną potliwość 5

Różnice w kompetencjach farmaceutów i techników 8

Leki najczęściej wywołujące fotodermatozy po podaniu doustnym 18

AKTUALNOŚCI

Co dalej z ustawą o ochroną prawną dla farmaceutów i techników farmaceutycznych?

MGR FARM. PATRYCJA CIEŚLIK
Redaktorka naczelna portalu opieka.farm

W pierwszej połowie maja sejm poparł projekt ustawy o zmianie ustawy o zawodzie farmaceuty. Ochrona prawna ma objąć nie tylko farmaceutów, ale też techników farmaceutycznych.

8.06.2022 ustawą zajęła się senacka komisja zdrowia. Zmiany zostały poparte jednogłośnie i bez poprawek.

Poniżej treść zmian.

> USTAWA
>
> z dnia 12 maja 2022 r.
>
> o zmianie ustawy – Prawo farmaceutyczne oraz ustawy o zawodzie farmaceuty
>
> Art. 1. W ustawie z dnia 6 września 2001 r. – Prawo farmaceutyczne (Dz. U. z 2021 r. poz. 1977 i 2120 oraz z 2022 r. poz. 830 i 974) po art. 91 dodaje się art. 91a w brzmieniu:
>
> „Art. 91a. Technik farmaceutyczny podczas i w związku z wykonywaniem w aptece ogólnodostępnej lub punkcie aptecznym czynności, o których mowa w art. 91, lub innych czynności związanych z produktami leczniczymi lub wyrobami medycznymi, wymagających bezpośredniego kontaktu z pacjentem, korzysta z ochrony przewidzianej dla funkcjonariusza publicznego na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny.".
>
> Art. 2. W ustawie z dnia 10 grudnia 2020 r. o zawodzie farmaceuty (Dz. U. z 2022 r. poz. 184, 655 i 974) po art. 35 dodaje się art. 35a w brzmieniu:
>
> „Art. 35a. Farmaceuta podczas i w związku z wykonywaniem w aptece ogólnodostępnej lub punkcie aptecznym czynności, o których mowa w art. 4 ust. 2 oraz ust. 3 pkt 1, 3, 4 i 6, korzysta z ochrony przewidzianej dla funkcjonariusza publicznego na zasadach określonych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2021 r. poz. 2345 i 2447).".
>
> Art. 3. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Piśmiennictwo:

1. Senat: Ustawa o zmianie ustawy – Prawo farmaceutyczne oraz ustawy o zawodzie farmaceuty. 8.06.2022.

W 2021 roku liczba aptek spadła o 1,5% w porównaniu do roku poprzedniego

MGR FARM. PATRYCJA CIEŚLIK
Redaktorka naczelna portalu opieka.farm

GUS poinformował, że w końcu 2021 r. działalność prowadziło **11,9 tys. aptek ogólnodostępnych**, co oznacza spadek o 1,6% w porównaniu z rokiem poprzednim. Ponadto działały 24 apteki zakładowe (podobnie jak w 2020 r.) oraz 1,1 tys. punktów aptecznych (o 0,4% mniej w stosunku do roku poprzedniego). Stałe dyżury nocne pełniło 2,8% aptek ogólnodostępnych, a 22,5% – dyżury okresowe.

W Polsce na 1 aptekę ogólnodostępną i punkt apteczny przypadało średnio 2 926 osób, czyli o 29 więcej niż przed rokiem. Podobnie jak przed rokiem, najwięcej ludności na jedną aptekę ogólnodostępną i punkt apteczny odnotowano w województwie pomorskim (3 348), a najmniej – w wielkopolskim (2 600).

Według stanu w dniu 31 grudnia 2021 r. w aptekach ogólnodostępnych, zakładowych i punktach aptecznych pracowało 63,6 tys. osób, w tym **26,1 tys. magistrów farmacji** (spadek w skali roku o 0,6%) i **32,2 tys. techników farmaceutycznych** (o 2,1% mniej w stosunku do roku poprzedniego). Podobnie jak w roku poprzednim, zdecydowaną większość pracujących stanowiły kobiety (83,1% magistrów farmacji i 94,3% techników farmaceutycznych).[1]

Piśmiennictwo:

1. Źródło danych GUS. Apteki i punkty apteczne w 2021 roku

Apteka może wydawać w sytuacjach kryzysowych leki z RARS

MGR FARM. PATRYCJA CIEŚLIK
Redaktorka naczelna portalu opieka.farm

MZ udostępniło możliwość aptekom ogólnodostępnym, aptekom zakładowym, aptekom szpitalnym i działom farmacji szpitalnej dystrybucji środków

AKTUALNOŚCI

z RARS. Związane jest to z wejściem w życie Rozporządzenia MZ, które weszło w życie 1 czerwca 2022.

Zgodnie z rozporządzeniem dopuszcza się prowadzenie w aptece działalności polegającej na przyjmowaniu leków (w tym niedopuszczonych do obrotu na terytorium Polski), wyrobów medycznych lub środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego, stanowiących asortyment rezerw strategicznych, przechowywaniu tych produktów oraz ich wydawaniu pacjentom w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej.[1]

Jako sytuację kryzysową wg ustawy o zarządzaniu kryzysowym (do której odsyła nas nowe rozporządzenie) należy rozumieć "sytuację wpływającą negatywnie na poziom bezpieczeństwa ludzi, mienia w znacznych rozmiarach lub środowiska, wywołującą znaczne ograniczenia w działaniu właściwych organów administracji publicznej ze względu na nieadekwatność posiadanych sił i środków."[2]

Piśmiennictwo:

1. ISAP: Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 30 maja 2022 r. w sprawie dopuszczenia prowadzenia przez apteki dystrybucji produktów leczniczych, wyrobów medycznych i środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego, stanowiących asortyment rezerw strategicznych lub udostępnionych z tych rezerw. Dz.U. 2022 poz. 1162.
2. ISAP: Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym. Dz.U. 2007 nr 89 poz. 590.

REKLAMA

Bezpłatny, elektroniczny magazyn dla każdego farmaceuty i technika farmaceutycznego

WIEDZA PRODUKTOWA

Przegląd preparatów na nadmierną potliwość

MGR FARM. JAKUB DEREŃ
Absolwent Wydziału Farmaceutycznego UJ CM. Odbywał staż w Aptece u Farmaceutów w roku 2016/17.

Problem nadmiernej produkcji potu spowodowany jest nadczynnością gruczołów potowych skóry. Ze względu na umiejscowienie może mieć on charakter uogólniony lub dotyczyć wybranych miejsc koncentracji gruczołów na dłoniach, stopach, pachach, pachwinie czy głowie. Zwiększenie produkcji potu następuje na skutek aktywacji autonomicznego układu nerwowego i czynników fizjologicznych takich jak zmiany hormonalne charakterystyczne dla osób do około 25 roku życia. Nierzadko może również stanowić manifestację innej choroby.

Potliwość występująca w nieadekwatnej skali w porównaniu do warunków fizjologicznych jest uciążliwą dolegliwością, z którą pacjenci przychodzą do apteki. Czy istnieją skuteczne środki na walkę z nadpotliwością, które możemy polecić?

Leczenie miejscowe nadmiernej potliwości

Leczenie miejscowe polega na podawaniu na skórę substancji, które blokują uwalnianie potu i zapobiegają rozwojowi flory bakteryjnej odpowiedzialnej za przykry zapach. Warto wspomnieć, że preparatami z tej grupy posiadającym status produktu leczniczego są *Antidral* i *Medispirant stepspray*.

Preparaty i terapie dodatkowe

Leczenie miejscowe bywa często nieskuteczne. W takiej sytuacji do łagodzenia objawu nadpotliwości polecić (lub poinformować) można:

— **Szałwię lekarską w postaci ziół do zaparzania.** Tradycyjnie przyjmuje się, że nalewka lub wyciąg z szałwii lekarskiej stosowane od 2 do 4 tygodni mogą hamować wydzielanie potu. Dotychczas nie ustalono mechanizmu działania, choć sugeruje się wpływ na korę nadnerczy i stymulację produkcji glikokortykoidów. Brak jest wystarczających dowodów klinicznych na skuteczność[1].

Substancja	Działanie	Preparaty handlowe	Uwagi
sole glinu i cyrkonu	mechaniczne zatykanie ujścia gruczołów potowych	Antidral (płyn) Driclor (płyn) Apers (roll-on) Medispirant (roll-on) Oxedermil (krem) Etiaxil (roll-on)	Na skutek kontaktu chlorku glinu z wilgotną powierzchnią skóry może tworzyć się kwas solny, który działa drażniąco. Zalecane jest stosowanie preparatów na noc, na suchą skórę, a rano dokładne zmycie wodą. Początkowo sole glinu powinno stosować się codziennie, zmniejszając stopniowo częstotliwość aplikacji do kilku tygodniowo w zależności od potrzeb. Nie stosować 12 godzin przed i po depilacji.
łojek (talk)	pochłania wilgoć	Proftin-G Talk kosmetyczny Alantan zasypka Apipuder	Czyste i suche stopy posypać niewielką ilością proszku lub wsypać go do skarpet.
tlenek cynku	ściągające, osuszające	Pedipur S Apipuder Alantan zasypka Undosal zasypka	Także w recepturze
kwas salicylowy	złuszczające, przeciwbakteryjne, przeciwgrzybiczne	HydroSal (żel) Antypot zasypka	Likwiduje przykrą woń potu poprzez działanie bakteriobójcze, ściągające i osuszające skórę.
kwas borowy 2-5%	ściągająco, antyseptycznie, złuszczająco,	Antypot	Likwiduje przykrą woń potu poprzez działanie bakteriobójcze, ściągające i osuszające skórę.
taniny	ściągająco, przeciwzapalnie, denaturacja keratyny	Tanno Hermal Lotio	Występują w postaci mydeł i pudrów lub lotionów.
formalina	antyseptycznie, keratolityczne, ściągająco, mechaniczne zatykanie ujścia gruczołów potowych	Leki recepturowe	Ze względu na silnie działanie drażniące może być stosowana wyłącznie na dłonie i stopy. Istnieje duże ryzyko powstania alergii kontaktowej.
metenamina (urotropina)	uwalnia aldehyd mrówkowy, który hamuje rozwój bakterii i mechaniczne zatykanie ujścia gruczołów potowych	Stoppot Duo Pedipur Pedipur S URO krem Medispirant stepspray	Ze względu na silnie działanie drażniące może być stosowana wyłącznie na dłonie i stopy. Istnieje duże ryzyko powstania alergii kontaktowej.

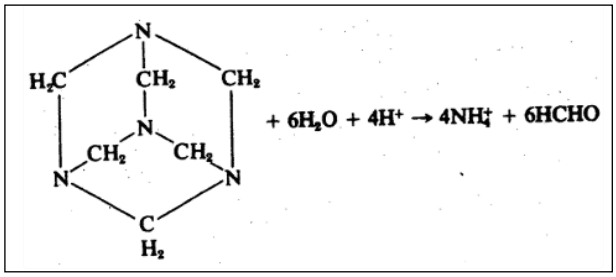

Metenamina *(lub urotropina) w kwaśnym środowisku rozkłada się do amoniaku i formaldehydu.*

— **Jonoforezę** polegającą na wykorzystaniu prądu elektrycznego do wprowadzenia jonów do organizmu przez zewnętrzny odcinek przewodów wyprowadzających gruczołów potowych. Wskazuje się, że w nadpotliwości dłoni i stóp może ona powodować zamykanie przewodów wyprowadzających gruczołów ekrynowych[2].

— **Śródskórne wstrzyknięcia toksyny botulinowej** – białka pochodzącego od bakterii *Clostridium botulinum* hamującego stymulację współczulną gruczołów potowych. Toksyna może być stosowana w przypadku ogniskowej nadmiernej potliwości pachwin, pach, dłoni, twarzy i owłosionej skóry głowy.

Dodatkowe zalecenia

Wydając preparat na nadmierną potliwość możesz dodatkowo poinformować o tym, że pomocne jest także:

— Zachowanie zasad higieny – częste mycie skóry miejsc podatnych na potliwość,

— Unikanie ostrych przypraw, alkoholu i kawy,

— Redukcja napięcia i stresu,

— Noszenie luźnych ubrań z naturalnych włókien.

Piśmiennictwo:

1. Committee on herbal medicinal products (HMPC)
2. MP: Nadmierna potliwość u dzieci – aktualny stan wiedzy

REKLAMA

PRAWO I REALIZACJA RECEPT

Różnice w kompetencjach farmaceutów i techników

MGR FARM. ROBERT RADZISZEWSKI
Redaktor ds. prawa i realizacji recept. Aktywny członek samorządu. Czynny zawodowo farmaceuta. Specjalista farmacji aptecznej.

Kluczem do zrozumienia różnic w kompetencjach jest odpowiedzialność za czynność. Żeby przyjąć odpowiedzialność, trzeba się do czynności przygotować merytorycznie. Nie chodzi o to, że coś można zrobić tylko, gdy ma się jakiś dyplom. W trakcie procesu uzyskiwania dyplomu zdobywa się konkretną wiedzę, która jest niezbędna do świadomego wykonania zadania. Właśnie konieczność świadomego wykonywania czynności jest źródłem różnic w kompetencjach.

Porównanie wybranych kompetencji

Różnice w kompetencjach farmaceutów i techników farmaceutycznych wymieniono w poniższej tabeli.

kompetencja	technik farmaceutyczny posiadający dwuletnią praktykę w aptece	Farmaceuta posiadający PWZ	przepis
Wykonywanie zawodu medycznego	TAK	TAK	Art. 2a. 2. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974.
Pełnienie funkcji kierownika apteki	NIE	TAK (pięcioletni staż pracy w aptece ogólnodostępnej lub dwuletni staż pracy oraz tytuł specjalisty w dziedzinie farmacji aptecznej, klinicznej lub farmakologii)	Art. 88. 1. i 2. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974

kompetencja	technik farmaceutyczny posiadający dwuletnią praktykę w aptece	Farmaceuta posiadający PWZ	przepis
Zastępowanie kierownika w czasie jego nieobecności	NIE	TAK	Art. 88. 4. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974; §11. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dn. 18.10.2002 r. w sprawie podstawowych warunków prowadzenia apteki. Dz.U.2002.1565
Wydawanie z apteki ogólnodostępnej produktów leczniczych, ŚSSPŻ, wyrobów medycznych, na receptę, bez recepty, na zapotrzebowanie	TAK (w ramach uprawnień zawodowych)	TAK	Art. 91. 1. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
Wydanie substancji psychoaktywnej OTC oraz przekazanie informacji o dawkowaniu oraz o możliwych zagrożeniach i działaniach niepożądanych	TAK	TAK	Art. 71a. 4. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
Sporządzanie i wydawanie produktów leczniczych mających w swoim składzie substancje bardzo silnie działających	NIE	TAK	Art. 91. 1. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
Sporządzanie i wydawanie produktów leczniczych mających w swoim składzie substancje odurzające	NIE	TAK	Art. 91. 1. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
Sporządzanie i wydawanie produktów leczniczych mających w swoim składzie substancje psychotropowe grupy I-P oraz II-P	NIE	TAK	Art. 91. 1. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
Zgłaszanie działania niepożądanego Prezesowi Urzędu Rejestracji lub podmiotowi odpowiedzialnemu	TAK (w aptece zgłaszanie do URPL jest osobistym zadaniem kierownika)	TAK	Art. 91. 2a. oraz Art. 88. 5. 15. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
Prawo odmowy wykonania, zagrażającej zdrowiu lub życiu, usługi farmaceutycznej	TAK	TAK	Art. 96. 5.1. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
Prawo odmowy wydania produktów leczniczych, ŚSSPŻ, wyrobów medycznych, w przypadku podejrzenia zamiaru zastosowania w celu pozamedycznym	TAK	TAK	Art. 96. 5.2. a. tiret pierwsze. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974

kompetencja	technik farmaceutyczny posiadający dwuletnią praktykę w aptece	Farmaceuta posiadający PWZ	przepis
Prawo odmowy wydania produktów leczniczych, ŚSSPŻ, wyrobów medycznych, w przypadku podejrzenia braku autentyczności recepty lub zapotrzebowania	TAK	TAK	Art. 96. 5.2. a. tiret drugie. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
Obowiązek zatrzymania recepty lub zapotrzebowania podejrzanych o brak autentyczności oraz obowiązek niezwłocznego powiadomienia wojewódzkiego inspektora farmaceutycznego i innych instytucji	TAK	TAK	Art. 96. 5a. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
Obowiązek odmowy wydania produktu zapisanego na recepcie, której numer został zablokowany przez NFZ	TAK	TAK	Art. 96. 5b. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
Uprawnienie do żądania okazania dokumentu stwierdzającego wiek osoby, której wydaje się produkt, którego wydanie jest ograniczone wiekiem	TAK	TAK	Art. 96. 6. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
Wydanie bez recepty leku w przypadku nagłego zagrożenia życia pacjenta, z wyłączeniem środków odurzających, substancji psychotropowych i prekursorów kategorii 1	NIE	TAK (farmaceuta posiadający PWZ)	Art. 96. 3. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
Podanie, w przypadku bezpośredniego zagrożenia życia pacjenta, produktu leczniczego, z wyłączeniem środków odurzających lub substancji psychotropowych oraz prekursorów kategorii 1	NIE	TAK (aptekarz)	Art. 31. Ustawa z dn. 10.12.2020 o zawodzie farmaceuty. Dz.U.2021. 97
Wystawienie recepty kontynuowanej, w tym refundowanej, na zlecenie lekarza, w ramach sprawowania OF (leki Rp lub Rpz, ŚSSPŻ, wyroby medyczne)	NIE	TAK (od 16.01.2022)	Art. 96. 3a. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
Wystawienie recepty, w tym refundowanej, dla siebie lub rodziny (leki kategorii Rp, z zastrzeżeniem środków odurzających i substancji psychotropowych)	NIE	TAK (farmaceuta posiadający PWZ)	Art. 96. 4. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974

kompetencja	technik farmaceutyczny posiadający dwuletnią praktykę w aptece	Farmaceuta posiadający PWZ	przepis
Wystawienie recepty farmaceutycznej pełnopłatnej, w przypadku zagrożenia zdrowia (leki kategorii Rp, z zastrzeżeniem środków odurzających i substancji psychotropowych)	NIE	TAK (farmaceuta posiadający PWZ)	Art. 96. 4. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
Samodzielne podejmowanie decyzji w zakresie: – sprawowania opieki farmaceutycznej, – udzielania usług farmaceutycznych, – wykonywania zadań zawodowych, kierując się wyłącznie dobrem pacjenta	NIE	TAK (aptekarz)	Art. 35. Ustawa z dn. 10.12.2020 o zawodzie farmaceuty. Dz.U.2021. 97
Bycie osobą, której obecność w lokalu apteki jest niezbędna w godzinach pracy apteki	NIE	TAK	Art. 92. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
Sprawowanie opieki farmaceutycznej	NIE	TAK	Art. 4. 2. Ustawa z dn. 10.12.2020 o zawodzie farmaceuty. Dz.U.2021. 97
Udzielanie usług farmaceutycznych	TAK (w ramach uprawnień zawodowych* - patrz pkt. 3 Odpowiedzialność...)	TAK	Art. 91. 1. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
Wykonywanie zadań zawodowych farmaceuty	TAK (w ramach uprawnień zawodowych* - patrz pkt. 3 Odpowiedzialność...)	TAK	Art. 91. 2a. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
Przeprowadzanie wywiadu farmaceutycznego, również przy użyciu systemów teleinformatycznych lub środków komunikacji elektronicznej	NIE	TAK	Art. 3. 8. Ustawa z dn. 10.12.2020 o zawodzie farmaceuty. Dz.U.2021. 97
Udzielanie informacji w celu zapewnienia prawidłowego stosowania, w szczególności w zakresie wydanego produktu	TAK	TAK	§ 5. 1. 5. i 6. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dn. 12.10.2018 r. w sprawie zapotrzebowań oraz wydawania z apteki produktów leczniczych, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego i wyrobów medycznych. Dz.U.2018.2008

kompetencja	technik farmaceutyczny posiadający dwuletnią praktykę w aptece	Farmaceuta posiadający PWZ	przepis
Udzielanie porady farmaceutycznej w celu zapewnienia prawidłowego stosowania, w szczególności w zakresie wydanego produktu **przy użyciu** systemów teleinformatycznych lub środków komunikacji elektronicznej	NIE	TAK	Art. 4. 6. Ustawa z dn. 10.12.2020 o zawodzie farmaceuty. Dz.U.2021. 97
Analizowanie, w razie potrzeby, w trakcie wydawania z apteki produktu leczniczego, ŚSSPŻ lub wyrobu medycznego, działania farmakologicznego pod kątem ewentualnych interakcji, i informowanie o nich odbierającego	NIE	TAK	§ 5. 2.{{Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dn. 12.10.2018 r. w sprawie zapotrzebowań oraz wydawania z apteki produktów leczniczych, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego i wyrobów medycznych. Dz.U.2018.2008
Wykonywanie badań diagnostycznych w ramach opieki farmaceutycznej	NIE	TAK	Art. 4. 2. Ustawa z dn. 10.12.2020 o zawodzie farmaceuty. Dz.U.2021. 97

Piśmiennictwo:

1. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
2. Ustawa z dn. 10.12.2020 o zawodzie farmaceuty. Dz.U.2021.97
3. ustawa z dn. 15.04.2011 r. o działalności leczniczej Dz.U.2021.711
4. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
5. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dn. 18.10.2002 r. w sprawie podstawowych warunków prowadzenia apteki. Dz.U.2002.1565
6. USTAWA z dn. 18.03.2011 r. o Urzędzie Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych. Dz.U.2020.836
7. Rejestr produktów leczniczych
8. Lista Surowców Farmaceutycznych
9. komunikat nr 1 URPLWMiPB z dn. 01.12.2020
10. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 października 2010 r. w sprawie wykazu produktów leczniczych, które mogą być dopuszczone do obrotu w placówkach obrotu pozaaptecznego oraz punktach aptecznych
11. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dn. 02.02.2009 r. w sprawie kryteriów klasyfikacji produktów leczniczych, które mogą być dopuszczone do obrotu w placówkach obrotu pozaaptecznego oraz punktach aptecznych tekst przed nowelizacją
12. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dn. 22.10.2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie kryteriów klasyfikacji produktów leczniczych, które mogą być dopuszczone do obrotu w placówkach obrotu pozaaptecznego oraz punktach aptecznych tekst nowelizacji
13. Rozporządzenia Ministra Zdrowia z dn. 2 lutego 2009 r. w sprawie kwalifikacji osób wydających produkty lecznicze w placówkach obrotu pozaaptecznego, a także wymogów, jakim powinien odpowiadać lokal i wyposażenie tych placówek oraz punktów aptecznych
14. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dn. 14.11.2008 r. w sprawie kryteriów zaliczania produktu leczniczego do poszczególnych kategorii dostępności. Dz.U.2016.1769
15. Ustawa z dn. 10.12.2020 o zawodzie farmaceuty. Dz.U.2021. 97
16. Ustawa z dn. 06.09.2021 ze zm. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
17. Ustawa z dn. 10.12.2020 o zawodzie farmaceuty. Dz.U.2021.97
18. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
19. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dn. 18.10.2002 r. w sprawie podstawowych warunków prowadzenia apteki. Dz.U.2002.1565 §11.{{Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dn. 18.10.2002 r. w sprawie podstawowych warunków prowadzenia apteki. Dz.U.2002.1565.
20. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974 Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
21. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dn. 12.10.2018 r. w sprawie zapotrzebowań oraz wydawania z apteki produktów leczniczych, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego i wyrobów medycznych. Dz.U.2018.2008
22. Ustawa z dn. 06.09.2001 r. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2021.974
23. Ustawa z dn. 10.12.2020 o zawodzie farmaceuty. Dz.U.2021. 97
24. Ustawa z dn. 06.09.2021 ze zm. Prawo farmaceutyczne. Dz.U.2020.944

ODPOWIEDZI NA PYTANIA CZYTELNIKÓW

Czy można sporządzić inhalacje z kromoglikanem z kropli ocznych?

PYTANIE CZYTELNIKA

Koledzy farmaceuci!

Potrzebna praca intelektualna, aby pomóc pacjentowi w stanie terminalnym. Jestem lekarzem, który ma pod opieką również pacjentów z końcowym stadium raka oskrzela, u których problemem jest kaszel nie do opanowania standardowymi lekami. Medycyna paliatywna (również amerykańskie Up-ToDate – biblia współczesnego lekarza) zaleca w takiej sytuacji m.in. próbę podawania nebulizacji z kromoglikanu sodowego (20mg co 4 godziny), co ma łagodzić takie cierpienie u schyłku życia.

Niestety preparatu Cromoxal firma Sandoz nie sprzedaje już w Polsce. Zastanawiam się przeto (nie będąc farmaceutą, ale stale mając przed oczyma męki nie do zniesienia) czy nie dałoby się niejako „recepturowo" wykorzystać do nebulizacji krople do oczu np. Allergo-COMOD, sprzedawane w op. po 10ml, gdzie 1 ml ma właśnie 20mg kromoglikanu? Wystarczyłoby np. 1 ml kropli rozcieńczyć 4 ml 0,9% NaCl i podać w nebulizacji całe 5 ml.

Jedyne pytanie to wpływ vehiculum czyli 2ch pozostałych składników kropli (disodu edetynian i sorbitol) – jak wpłyną one na śluzówkę oskrzeli? Czy mają działanie drażniące? Jeśli są to krople do oczu, to zakładam, że takowego nie mają. Oczywiście byłoby to podawanie leku poza wskazaniami, ale oparte na dobrych naukowych faktach.

NASZA ODPOWIEDŹ

MGR FARM. KONRAD TUSZYŃSKI
Dyrektor ds. naukowych 3PG

Miło, że lekarze jeszcze pamiętają o recepturze! Daje naprawdę ogromne możliwości, tylko oczywiście trzeba włożyć tę dodatkową pracę intelektualną, o której Pan pisze, na którą nie zawsze jest czas... Plus odpowiedzialność też jest większa przy podaniu leku off-label.

Jedyne pytanie to wpływ vehiculum czyli 2ch pozostałych składników kropli (disodu edetynian i sorbitol) – jak wpłyną one na śluzówkę oskrzeli? Czy mają działanie drażniące? Jeśli są to krople do oczu, to zakładam, że takowego nie mają.

Wersenian disodu – to prawda, że nie ma działania drażniącego, ale obserwuje się pewne działanie bronchokonstrykcyjne opisane już dawno na przykładzie leku Atrovent.[1] I tu oczywiście od razu trzeba zaznaczyć, że zarówno Atrovent jak i Berodual zawierają obok chlorku

ZADAJ SWOJE PYTANIE: **OPIEKA.FARM/ZAPYTAJ**

benzalkonium właśnie sól EDTA. Skoro od '98 to się nie zmieniło, to można zakładać, że jest mimo wszystko bezpieczny w inhalacji.

System COMOD zapewnia jałowość, więc możliwe, że ten konserwant (jak by nie było pełni też taką funkcję, mimo że producent podaje, że lek jest bez konserwantów) jest w dużo niższym stężeniu niż normalnie.

Sorbitol – może być z powodzeniem podawany w inhalacji. Mało tego, jest nawet patent na wykorzystanie połączenia sorbitolu i laktozy jako nośnika w DPI dla sterydów[2] oraz samego kromoglikanu sodu.[3]

Biorąc pod uwagę powyższe, można śmiało zastosować te krople od oczu. I nawet nie w postaci leku recepturowego – można przecież każdorazowo zmieszać w nebulizatorze 20 kr. + 4ml NaCl. Odmierzanie kropli COMODem jest bardzo szybkie.

Piśmiennictwo:

1. Beasley, R., Fishwick, D., Miles, J. F., & Hendeles, L. (1998). Preservatives in nebulizer solutions: risks without benefit. Pharmacotherapy, 18(1), 130–139.
2. patents.google.com: Inhalation Compositions Comprising Corticosteroid and Sorbitol.
3. Elbary, A. A., El-laithy, H. M., & Tadros, M. I. (2007). Promising ternary dry powder inhaler formulations of cromolyn sodium: formulation and in vitro-in vivo evaluation. Archives of pharmacal research, 30(6), 785–792. https://doi.org/10.1007/BF02977643.

REKLAMA

ZADAJ SWOJE PYTANIE: **OPIEKA.FARM/ZAPYTAJ**

Czy można zrealizować receptę, na której zapisano niezarejestrowaną dawkę leku?

PYTANIE CZYTELNIKA

Czy można zrealizować receptę papierową na maść Floxal, jeżeli lekarz zapisał "Floxal 3%", a stężenie to tak naprawdę 0,3%?

Czy jeżeli na recepcie mamy nieistniejącą dawkę leku, to możemy wydać lek?

NASZA ODPOWIEDŹ

MGR FARM. PATRYCJA CIEŚLIK
Redaktorka naczelna portalu opieka.farm

Tak, realizacja takiej recepty jest możliwa. Świadczy o tym poniższy fragment rozporządzenia w sprawie recept:

§ 8. 1. Realizacja recepty, na której nie wpisano poniższych danych, wpisano je w sposób nieczytelny, błędny lub niezgodny z art. 96a ustawy – Prawo farmaceutyczne, jest dopuszczalna pod warunkiem dokonania następujących czynności:

3) dawka produktu leczniczego lub środka spożywczego specjalnego przeznaczenia żywieniowego – osoba wydająca przyjmuje, że jest to najmniejsza dawka dopuszczona do obrotu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;[1]

Niezarejestrowana, "nieistniejąca" dawka leku jest dawką błędną. W takiej sytuacji mamy możliwość wydania najmniejszej dawki dopuszczonej do obrotu. Maść Floxal występuje tylko w jednym stężeniu, co znacząco ułatwia sprawę.

W niektórych sytuacjach warto na pewno rozważyć możliwość pomyłki lekarza nie w dawce leku, a w samej jego nazwie. Może się niestety zdarzyć tak, że lekarz miał na myśli zupełnie inną substancję. W razie jakichkolwiek wątpliwości najlepiej jest skontaktować się z lekarzem. W przypadku opisanym w pytaniu myślę jednak, że wątpliwość taka się nie pojawia, a jedynie lekarz postawił w złym miejscu przecinek.

Piśmiennictwo:

1. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 23 grudnia 2020 r. w sprawie recept. Dz.U. 2020 poz. 2424.

HUMOR APTEKARSKI

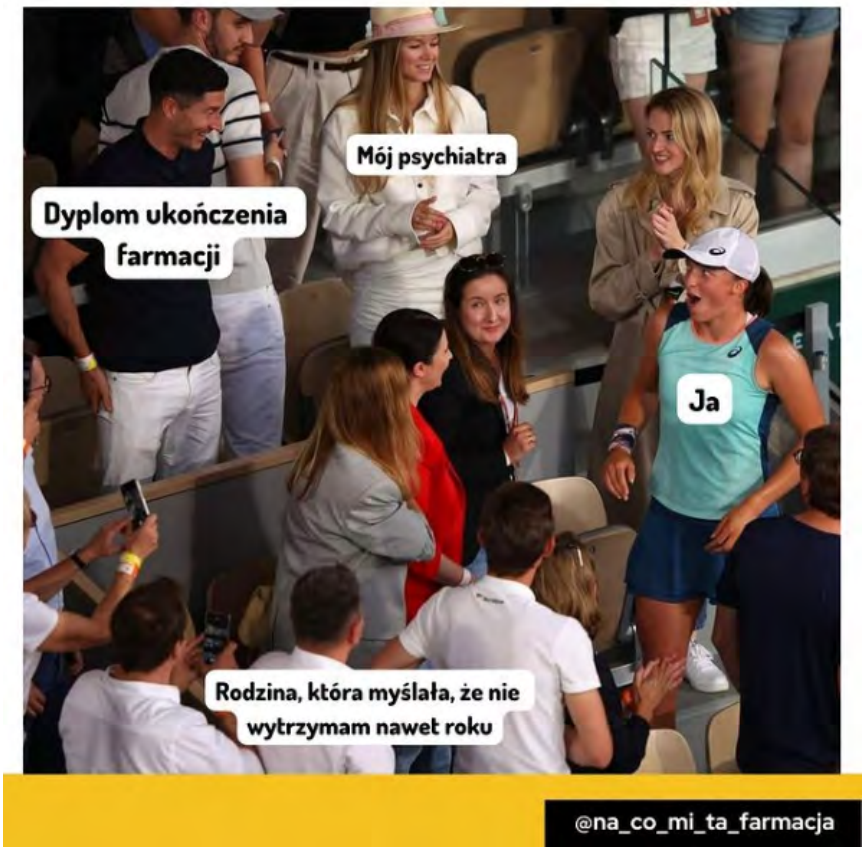

HUMOR APTEKARSKI

POMOCE I ŚCIĄGI APTECZNE

Wydrukuj i powieś na lodówce aptecznej

Leki najczęściej wywołujące fotodermatozy po podaniu doustnym

Grupa terapeutyczna	Przykładowe substancje
antybiotyki i chemioterapeutyki	tetracykliny: – doksycyklina (*Doxycyclinum TZF*) » tetracyklina (*Tetracyclinum TZF*) fluorochinolony: – cyprofloksacyna (*Cipronex*)
leki przeciwgrzybicze	– worykonazol (*Voriconazole Accord*)
niesteroidowe leki przeciwzapalne	– ketoprofen (*Ketonal*, *Profenid*) – naproksen (*Naxii*) – ibuprofen (*Ibuprom*)
leki hipotensyjne	diuretyki: – hydrochlorotiazyd (*Hydrochlorothiazidum Polpharma*) inhibitory konwertazy angiotensyny: – ramipryl (*Polpril*) – enalapril (*Enarenal*)
leki przeciwarytmiczne	amiodaron (*Opacorden*)
leki przeciwpsychotyczne	chloropromazyna (*Fenactil*)
leki hipolipemiczne	statyny: – simwastatyna (*Zocor*) » atorwastatyna (*Atoris*) fibraty: – fenofibrat (*Lipanthyl*)
inne leki	– metformina (*Metformax*) – klopidogrel (*Agregex*)

DLA NAJMŁODSZYCH PACJENTÓW

Kolorowanka

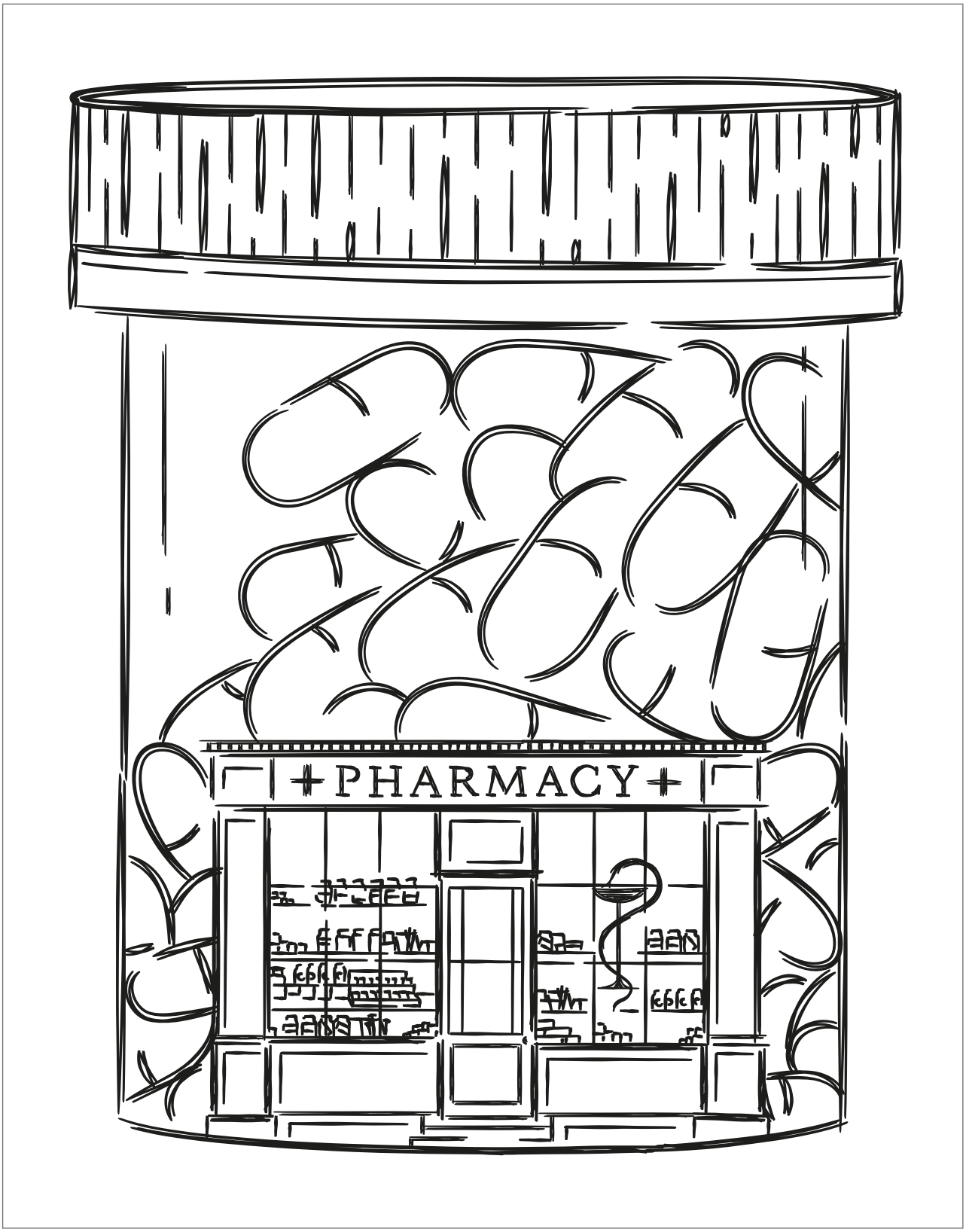

NOTATKA Z PODRĘCZNIKA

Ochrona przed promieniowaniem słonecznym

Reprint pochodzi z podręcznika: *Problemy dermatologiczne. Opieka farmaceutyczna, zasady rozpoznania i leczenia, przegląd leków i kosmetyków.*

ROZDZIAŁ 24.

Ochrona przed czynnikami zewnętrznymi

Skóra jest codziennie narażona na działanie czynników zewnętrznych, które mogą ją uszkadzać i osłabiać jej funkcje ochronne. Czynniki te to m.in. promieniowanie słoneczne, wiatr i niska temperatura. Obecnie na rynku dostępnych jest wiele preparatów, które stosowane w codziennej pielęgnacji zapobiegają niepożądanym wpływom czynników zewnętrznych na skórę.

24.1. OCHRONA PRZED PROMIENIOWANIEM SŁONECZNYM

Ekspozycja na promieniowanie UV stanowi ryzyko oparzeń słonecznych i jest głównym czynnikiem ryzyka powstawania nowotworów skóry, dlatego też odpowiednia ochrona jest ważnym elementem pielęgnacji skóry.

Podstawą ochrony przeciwsłonecznej jest **unikanie nadmiernej ekspozycji na słońce**, zwłaszcza w godzinach, gdy świeci najsilniej, czyli pomiędzy godziną 10. a 14.–16. Ponadto należy zadbać o **odpowiednie okrycie ciała i głowy** oraz pamiętać o **noszeniu okularów przeciwsłonecznych**. Konieczne jest także **stosowanie preparatów z filtrami UV**. Używanie kremów ochronnych z filtrem (min. SPF 30) jest zalecane również w pochmurne dni lub gdy przebywamy w cieniu (FDA, 2021; NHS, 2019).

Tylko prawidłowa aplikacja kremów z filtrem zapewnia ich efektywność. Preparat ochronny zaleca się nanosić 15 minut przed ekspozycją na słońce, a jego ilość powinna wynosić 2 mg/cm^2 powierzchni ciała, czyli ok. 30 ml na całe ciało, co odpowiada 6 łyżeczkom balsamu na powierzchnię ciała osoby dorosłej. Aplikację kremu należy powtarzać co 2 godz. lub częściej w przypadku nasilonego pocenia się lub po kąpieli wodnej (Moloney, Collins i Murphy, 2002; NHS, 2019).

24.1.1. Rodzaje filtrów UV

Dostępne na rynku filtry UV dzielą się na dwie grupy – chemiczne i fizyczne. **Filtry chemiczne** absorbują energię słoneczną,

natomiast **filtry fizyczne** (mineralne) odbijają promieniowanie. Obecnie najczęściej stosuje się połączenia kilku związków, filtrów absorbujących i mineralnych, co zapewnia skuteczną ochronę przed promieniowaniem UV.

Filtry chemiczne to m.in. pochodne kwasu cynamonowego, **kwas paraaminobenzoesowy (PABA) i jego syntetyczne pochodne**, **pochodne kwasu salicylowego** oraz **pochodne kamfory**. Jako filtry fizyczne wykorzystuje się najczęściej **dwutlenek tytanu** i **tlenek cynku** (Moloney, Collins i Murphy, 2002). Przykładowe preparaty z filtrami dostępne w aptekach przedstawiono w ▪Tabeli 29.

24.1.2. Ochrona przeciwsłoneczna dzieci i niemowląt

Szczególnie istotne jest stosowanie odpowiedniej ochrony przeciwsłonecznej u dzieci. Ekspozycja skóry niemowlęcia na słońce jest istotnym czynnikiem ry-

▪ **Tabela 29**
Przykładowe preparaty z filtrami UV.

Preparat	Wskazania
Bioderma Photoderm MINERAL	skóra wrażliwa i nadwrażliwa, alergie na filtry chemiczne
Bioderma Photoderm SPOT SPF 50+	skóra po zabiegach dermatologicznych, przebarwienia posłoneczne
Bioderma Photoderm M SPF 50+	skóra skłonna do przebarwień
Bioderma Photoderm AKN Mat SPF 30	skóra tłusta, mieszana ze skłonnością do trądziku
Bioderma Photoderm AR SPF 50+	skóra wrażliwa z tendencją do zaczerwienień
La Roche-Posay Anthelios Mleczko familijne SPF 30	dla skóry wrażliwej twarzy, przeciętna ekspozycja na słońce
La Roche-Posay Anthelios Żel-Krem SPF 50+	skóra mieszana i tłusta, intensywne nasłonecznienie
La Roche-Posay Anthelios Krem nawilżający do twarzy SPF 50+	skóra wrażliwa, skłonna do alergii słonecznych, intensywne nasłonecznienie
Pharmaceris S Krem o szerokopasmowej ochronie przed słońcem, SPF 50+	skóra delikatna, wrażliwa, sucha, z tendencją do reakcji alergicznych i zmian barwnikowych
Pharmaceris S Nawilżający krem ochronny do twarzy, SPF 30	twarz delikatna, wrażliwa i problemowa
Pharmaceris S Krem ochronny dla skóry trądzikowej, mieszanej i tłustej, SPF 50+	skóra trądzikowa, tłusta oraz mieszana, ze skłonnością do błyszczenia i powstawania niedoskonałości, po przebytym leczeniu przeciwtrądzikowym lub w trakcie kuracji
Pharmaceris S Krem ochronny dla skóry naczynkowej i z trądzikiem różowatym, SPF 50+	skóra naczynkowa z trądzikiem różowatym z tendencjami do okresowych nadreaktywności i powstawania trwałego zaczerwienienia

Tabela 30
Preparaty z filtrami UV przeznaczone dla dzieci i niemowląt dostępne w aptece.

Rodzaj filtra	Preparat	Ograniczenia wiekowe
mineralny	*Pharmaceris S Bezpieczny krem ochrnny SPF 50+ do twarzy dla dzieci od chwili narodzin*	od 1. d.ż.
	Bioderma Photoderm MINERAL Spray	od 6. m.ż.
	Pharmaceris S krem ochronny na słońce do twarzy i ciała dla niemowląt i dzieci SPF50+/30	od 6. m.ż.
	Pharmaceris S hydrolipidowy krem ochronny do twarzy SPF50+	od 6. m.ż.
chemiczny	*Bioderma Photoderm KID Lait mleczko ochronne dla dzieci*	od 1. r.ż.
	Bioderma Photoderm KID spray ochronny dla dzieci	od 1. r.ż.
	Bioderma Photoderm KID Mousse ochronna pianka dla dzieci	od 1. r.ż.
	Avene Spray SPF 50+/30/ lotion/ refleks dla dzieci (filtry chemiczne z gamy pomarańczowej)	od 3. r.ż.
	A-Derma Protect kids Spray	od 3. r. ż.

zyka rozwoju raka skóry w późniejszym wieku (Albert i Ostheimer, 2002). Producenci nie zalecają stosowania kremów z filtrem u niemowląt poniżej 6. m.ż., co wynika z braku badań z udziałem młodszych dzieci (Jindal i in., 2020). Warto jednak poinformować rodzica o tym, że jeśli ekspozycja na słońce jest nieunikniona, zastosowanie preparatu zarejestrowanego od 6. m.ż. wiąże się większą korzyścią zdrowotną niż ryzykiem w porównaniu do rezygnacji z ochrony przeciwsłonecznej.

Zwykle dla niemowląt i małych dzieci poleca się filtry typowo mineralne (zarejestrowane nawet od 6. m.ż.), natomiast filtry chemiczne zarezerwowane są w zależności od marki dla dzieci po 1. lub 3. r.ż. W ▪Tabeli 30 przedstawiono przykładowe preparaty przeznaczone do stosowania u najmłodszych.

24.1.3. Stosowanie kremów z filtrem a produkcja witaminy D

Ekspozycja na promieniowanie słoneczne może mieć wiele negatywnych skutków dla skóry, jednakże dzięki promieniowaniu UVB zachodzi produkcja niezbędnej dla naszego organizmu witaminy D, dlatego też ze strony pacjentów może pojawiać się pytanie, czy stosowanie kremów z filtrem jest dobre dla organizmu. Dostępne wyniki badań sugerują, że chociaż kremy z filtrem ograniczają wpływ promieniowania UVB na skórę, to nadal umożliwiają syntezę witaminy D, ponieważ ilość promieniowania potrzebna do tego procesu jest znacznie mniejsza niż ta, która powoduje oparzenia słoneczne (Young i Tewari, 2019).

Tabela 31
Preparaty ochronne do stosowania na skórę zimą dostępne w obrocie aptecznym.

Preparat	Skład	Działanie	Ograniczenia
Avène Cold Cream	woda termalna Avène, olej parafinowy i wosk biały	odbudowujące warstwę hydrolipidową, łagodzące podrażnienia	od 4. r.ż.
Bioderema ABCDerm Cold Cream	olej z pestek moreli i wosk pszczeli	natłuszczające i nawilżające	brak
Emolium – krem barierowy	polimery błonotwórcze, olej silikonowy	zabezpieczające przez wytworzenie szczelnej, nietłustej warstwy okluzyjnej	od 3. r.ż.
Emolium – krem ochronny na wiatr i mróz	olej z pestek winogron, kwasy omega-3 i -6, trójglicerydy kaprylowo-kaprynowe, wit. A	intensywnie natłuszczające	od 1. m.ż.
Iwostin Hydro Sensitia krem ochronny z lipidami na zimę	olej makadamia, SPF 15	natłuszczające, zmiękczające i uelastyczniające skórę	od 3. m.ż.

24.2. OCHRONA PRZED WIATREM I MROZEM

Zimą skóra jest narażona na wpływ niskiej temperatury, wiatru i mrozu, a także suchego powietrza w ogrzewanych pomieszczeniach. Zimno spowalnia odbudowę bariery hydrolipidowej, która jest naturalną barierą i chroni przed nadmierną utratą wody z głębszych warstw skóry. Ponadto skóra wytwarza mniej naturalnych substancji ją natłuszczających, takich jak łój, co sprawia, że skóra zimą jest narażona na przesuszenie nawet bardziej niż latem.

24.2.1. Skład kremów na zimę

Ze względu na zaburzone funkcje płaszcza hydrolipidowego kremy stosowane zimą powinny tworzyć na powierzchni skóry tłuszczowy film ochronny, aby zapobiec utracie wody. Przykładowe preparaty ochronne na zimę przedstawiono w ▪Tabeli 31. W składzie takich preparatów można znaleźć naturalne woski, tłuszcze oraz oleje roślinne takie jak:

- masło shea,
- oliwa z oliwek,
- olej z awokado,
- olej sojowy,
- olej jojoba,
- olejek migdałowy,
- olejek z kiełków pszenicy,
- olej rycynowy.

Jednym z podstawowych składników kremów ochronnych na zimę jest także parafina, która na powierzchni skóry tworzy warstwę okluzyjną zapobiegającą utracie wody.

Oprócz natłuszczania skóra zimą potrzebuje także odpowiedniego nawilżenia. Doradź pacjentowi, aby zimą w tym celu wybierał tzw. emolienty. Emolienty

CZYTAJ WIĘCEJ

wydawnictwo farmaceutyczne

VADEMECUM FARMACEUTYCZNE

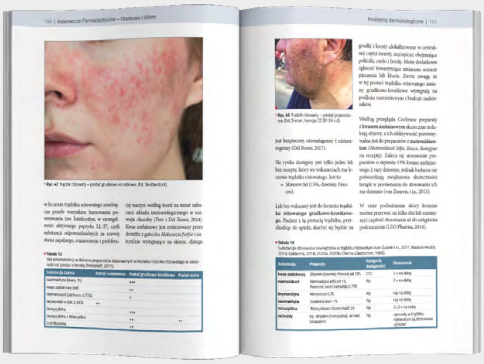

Podręcznik Problemy dermatologiczne. Opieka farmaceutyczna, zasady rozpoznania i leczenia, przegląd leków i kosmetyków z serii *Vademecum Farmaceutyczne* stanowi opracowanie poświęcone problemom skórnym, z którymi najczęściej zmagają się pacjenci. Zawarte w nim opisy i liczne ilustracje ułatwiają rozróżnienie podstawowych schorzeń skórnych, takich jak m.in. AZS, łuszczyca, trądzik młodzieńczy i różowaty, łupież, grzybica, czyraki, odparzenia, ukąszenia i użądlenia, oparzenia, pokrzywka.

W podręczniku szczególną uwagę poświęcono schorzeniom, których objawy są na tyle podobne, że ich rozpoznanie może powodować trudności. Poza opisem charakterystycznych zmian skórnych znajdziecie również informacje o etiologii wybranych problemów dermatologicznych oraz możliwościach leczenia, zarówno preparatami OTC, jak również lekami dostępnymi na receptę. Podręcznik zawiera liczne wskazówki praktyczne dotyczące stosowania takich grup leków jak:

- mGKS,
- retinoidy,
- inhibitory kalcyneuryny,
- antybiotyki doustne i miejscowe,
- leki przeciwgrzybicze.

Publikacja **Problemy dermatologiczne. Opieka farmaceutyczna, zasady rozpoznania**

ZAMÓW

WWW.WYDAWNICTWO.FARM